

Nová organizace veřejné správy po nástupu konstituční monarchie

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Z W i d n ě.

H. B. Dne 10. září. Dnes ráno (někde již včera večer) četli jsme již na rozích nowý zákon o zrušení poddanstwa.

W největší rychlosti dal J. M. C. král náš český *wšemu tomu, co a jak to sněm říšský ustanovil*, potvrzení své, a nyní již není dokonce žádné pochybnosti o tom, že poddanstwo přestalo. První owoce konstituce naší máme již, totiž: **Rownost všech stawů před zákonem, práwa feudální zrušena jsau** w celém našem mocnářství, protož také tyto dva punkty z hesla těchto nowin dnešního dne wynecháváme, neboť již déle o ně usilowati nemusíme, dosáhnuwše cíle svého. Dejž Bůh, abychom také ty ostatní punkty brzy wymazati mohli!

Ode dne prohlášení toho zákonu není již žádného rozdílu mezi *šlechticem, poddaným a měšťanem*, jsme všichni *stejně oprávněni občané* vlasti naší.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Bylo zrušeno poddanství a dosavadní vrchnostenská správa byla postátněna.

- Nová organizace veřejné správy vstoupila v platnost 1.1.1850, jako nové správní jednotky byly **vytvořeny politické okresy** – nahradily panství
 - Zemské i krajské zřízení zůstalo zachováno
 - **Byla ustavena obecní samospráva**
-

- V sídle každého politického okresu byla zřízena **okresní hejtmanství** jako prvoinstanční úřad politické správy
 - V čele stál **okresní hejtman** – podmínkou k získání tohoto úřadu bylo právnické vzdělání.
-

- Nejvyššími správními úřady v jednotlivých zemích se stala **místodržitelství** v čele s místodržiteli, jež nahradila gubernia.
 - **Slezsko bylo v polovině 19. století znovu odděleno od Moravy** a funkci místodržitelství zde zastávala **zemská vláda v Opavě** v čele se zemským prezidentem.
-

- V roce 1849 bylo přijato Stadionovo prozatímní **obecní zřízení** (nazvané podle tehdejšího ministra vnitra)
- Bylo jednotným zákonem pro všechny obce, které ustavilo jako nejnižší články územní samosprávy.
- Obecnímu zřízení nepodléhaly **statutární města**, měla pozici úřadu první instance – tedy okresního hejtmanství – a politickou správu zde vykonávaly magistráty.

Obecní orgány

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Obecní výbor** (byl nazýván už i jako zastupitelstvo) – byl volen oprávněnými voliči na tři roky, neměl výkonnou moc.
- **Obecní představenstvo** – bylo voleno obecním výborem. Tvořili je minimálně 2 radní a purkmistr, který měl pravomoc provádět usnesení výboru

Obyvatelé obcí a volby do obecních samospráv

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Obecní příslušníci** – měli v obci domovské právo
- **Obecní společníci** – vlastnili v obci nemovitost nebo zde platili přímou daň z živnosti
- **Cizinci** – nemohli volit do obecních orgánů, nemohli se účastnit obecního hospodářství a mohli být vyhoštěni

Podmínkou k získání volebního práva bylo domovské právo a platba přímé daně v předepsané výši.

- **Samostatná působnost** – patřila zde především správa obecního jmění, správa silnic, chudinská péče, správa škol, záležitosti místní policie
 - **Přenesená působnost** – v jejím rámci vykonávaly povinnosti, které na ně byly přeneseny zákonem
-

Změny obecního zřízení

- Nové obecní zřízení bylo přijato v 60. letech. **Funkce purkmistra byla přejmenována na starostu.** Obecní orgány z poloviny 19. století byly zachovány.
 - Byly opět vymezeny kategorie obyvatel obcí (obecní příslušníci, obecní společníci, tzv. přespólní – ti nemohli volit)
 - Volit mohli občané starší 24 let, kteří v dané obci platili přímé daně. Zvoleni mohli všichni občané starší 24 let, kteří měli právo volit.
 - Volby probíhaly veřejně (písemně nebo ústně), zvolen mohl kdokoli z volitelných občanů – kandidátní listiny v dnešním slova smyslu neexistovaly.
-

Limity obecních voleb do vzniku ČSR – volby v Karlíně (1887)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Počet obyvatel	19 540
Počet voličů	1 412
Podíl voličů (%)	7,2

Zdroj: ČOPÍK, J. 2014. *Proměny a kontinuita české komunální politiky*. Praha: Scriptorium. ISBN 978-80-87271-89-6, s. 37.

Změny správního systému po návratu k ústavnosti

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Soudnictví a správa byly rozděleny.
 - Krajské úřady a kraje byly na začátku 60. let zrušeny a už nebyly obnoveny.
 - Byl vytvořen aparát politické správy první instance (**okresy** a **okresní hejtmanství**) a druhé instance (**země** a **místodržitelství**), který převzalo později také Československo.
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Štefan Jurek

Dr. Debece Jan

Alois Václav

Dr. Štefan Jurek

Dr. Štefan Jurek

Štefánik Karel

Dr. Poldášek Jan

Červenka František

Červenka František

Červenka František

Duka Matěj

Dr. Dušek Cyril

Kármán Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Dr. Štefan Jurek

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Kármán Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

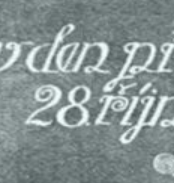
Dr. Poldášek Jan

Jurek Alois

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Poldášek J. V.

Machar J. J.

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Němec Karel

Poldášek Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Poldášek Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Slaviček Jan

Poldášek Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Slaviček Karel

Jurek Alois

Štefánik Karel

Dr. Poldášek Jan

Dr. Poldášek Jan

Jurek Alois

Poldášek Jindřich

Poldášek Jindřich

Dr. Poldášek Jan

Poldášek Jindřich

Poldášek Jindřich

Český Národní Výbor

v den převratu
28. října 1918.

- **Po zrušení poddanství došlo k zániku vrchnostenské správy a k zavedení dvojkoľejnosti veřejné správy.**
 - Byly ustaveny nové správní jednotky – **okresy**.
 - V roce 1849 bylo přijato obecní zřízení, na jeho základě byly ustaveny **nové samosprávné orgány** – obecní představenstva a obecní výbory.
 - Konečnou podobu správní systém získal po návratu k ústavnosti v 60. letech 19. století, kdy byl vytvořen aparát politické správy první (**okresní hejtmanství**) a druhé instance (**místodržitelství na zemské úrovni**).
-